

Rákóczi Hírlevél

Boross Vilmos :II. Rákóczi Ferenc Élete
– Rákóczi útja a szabadságharcig
A kuruc hadsereg megszervezése
Ugocsa vármegye II. Rákóczi Ferenc államában
BALATONALMÁDI – ZÁGON – RODOSTÓ
Zágon felé mutat egy halovány csillag
Háromszáz éve történt: a romhányi csata
JAJSÓ, MELYBEN ÉDES HAZÁNK ROMLÁSÁT SIRATJA EGY POETA

II. Rákóczi Ferenc Élete

2. fejezet: Magdaléna, a kápolna virága

Minden szót hallottam, mondá gróf Aspermont nyugodtan.

— Sógor te merészkedtél. . . ! Lihegte Rákóczi dermedtségéből felriadva és indulatosan kardjának markolatához kapott.

— Kémkedni, akard mondani, úgy-e? Egészítette ki a gróf a haragra lobbant Rákóczi által félbehagyott mondatot.

— Igen, ezt akartam mondani, s ha tényleg nem a véletlen, hanem kémkedés hozott ide, bármilyen baráti és rokoni szeretettel viseltetem is eddig irántad, kardunkat összemérjük.

— Csillapulj Ferenc, a harag igen rossz tanácsadó.

— Mit keresel itt? Kérdi Rákóczi keményen és kíméletlenül.

— Csodálva bámullak, Ferenc. Te, a jámbor, szelíd, mindenki iránt figyelmes és előzékeny ifjú beszélsz így?

— Velem szemben sértés, ama fennkölt szellemű magasztos nővel szemben gyalázatoság az ilyen kémkedés.

Felelj, miért tetted ezt, s ha nem vagy gyáva, húzd ki kardodat.

Rákóczi Ferenc kardot rántott és büszkén hátravetett fejfel állott a gróf előtt.

Gróf Aspermont a félhomályban is látta, Rákóczi szemei mint villámlottak. Mindazonáltal nem hagyta el általánosan ismert hidegvérűségét.

— Tedd hüvelybe kardodat, felelte a kihívásra, ama magasztos hölgy hitvesi becsületén nem esik csorba, ne félj, nem azért vagyok itt.

— Kitérsz? Gyáva vagy? Aspermont gróf, ezt nem vártam tőled!

— Múltamat ismered, mint császári tábornoknak volt alkalmam bizonyítást tenni arról, hogy gyáva nem vagyok. Félre azzal a karddal s leginkább félre a haraggal! Azért vagyok itt, mert nagyon szeretlek, mert hú barátod, sőt ennél is több: gondos apád akarok lenni.

— Nem értelek, mondá Rákóczi röviden, anélkül, hogy kardját hüvelybe dugta volna.

— Hónapok óta figyellek s már régen észrevettem, hogy az éjszemű hercegné elrabolta nyugalmadat. Ha nagyobb bizalommal lettél volna irántam, ma nem folyt volna le ez iménti jelenet. Vagyis régen megmondtam volna, hogy az éjszemű hercegnő kötelességtudó asszony.

— Még mindig nem értem ittléted okát?

— A bécsi udvarnál csak a XIV. Lajos francia király udvara szereti jobban a pletykát. Tartottam tőle, hogy ifjú hévvel a hercegnőt kellemetlen helyzetbe hozod. Figyeltem minden lépésedet, s mind ez óráig büszke voltam arra, hogy indulataidat megfékezni tudtad. Azonban megdöbbenve láttam az imént, hogy a pálmák sugdosztok, azután eltűnni iparkodtok. Óvatosan követtem lépteidet, s tulajdonképpen azért jöttem ide, hogy azon esetben, ha más is — különösen az éjszemű hercegnő férje — észrevette volna eltűnéseket s utánatok jött volna, kéznél lehessenek és azt mondhassem, hogy a hercegnőt hirtelen rosszullet fogta el s mint házigazda friss levegőre kísértem.

— Szép nagyon szép a figyelem, szólt Rákóczi kíméletlenül, de úgy vélem, hogy szívbeli ügyeimbe még sem kellene beavatkoznod.

— Sőt ott kell nagyon résen lennem, mert egy elhamarkodott lépés, egy nem hozzád s fejedelmi magzathoz méltó házasság mindörökre szerencsétlenné tehet. — Nos, nem dugod vissza azt a kardot?

— Becsületes embernek ismerlek, hanem . . . Rákóczi elhallgatott.

— Nos? Kérdi a gróf.

— Katonai becsületszavadra ígéred-e, hogy az éjszemű hercegnő ittlétét örökre kitörlöd emlékezetedből?

— Katonai becsületszavamra fogadom, hogy tőlem soha senki meg nem tudja az előbbi találkozást.

— Jól van, végeztünk.

Rákóczi ezzel hüvelybe dugta kardját és a palota felé indult. Gróf Aspermont karon fogta a duzzogó ifjút és szelíd, jóakaró hangon így szólt hozzá:

— Nagyon fáj az a seb?

— Ne kérdezz Aspermont! Felelte az ifjú nagyot sóhajtva. Hét hónap óta sem éjem, sem nappalom, annyira szívembe vésődött az éjszemű hercegnő angyali képe. Nincs szó, mellyel kimondhatnám azt a mély és határtalan szerelmet, a mivel a hercegnő iránt viseltetem. Hallottad, mit mondott, s így fogalmad lehet a szívemen ejtett seb fájdalomáról.

— Én meggyógyítom azt a sebet, Ferenc és azzal bebizonyítom, hogy jobban szeretlek téged, mint te engem, különben nem rántottál volna kardot ellenem.

— Kardomat a nő, a hitves becsülete védelmére tartottam eléd. Ezért elítélsz?

— Nem ítélek el; de én veled szemben nem tettem volna.

— Neheztelsz?

— Nem.

— Köszönöm, szólt Rákóczi és a kiengesztelés jeléül jobbát sógora felé nyújtotta.

A két férfi kezét fogott. E közben a kertajtó elé értek.

— Vendégeink odafent igen jól érzik magukat, beszéljünk még, mondá gróf Aspermont és visszafordult. Rákóczi követte.

— Azt mondtad, szívem sajgó sebét meg tudnád gyógyítani? Szólt Rákóczi, miközben az útra hajló egyik jázmin bokorról néhány szál virágot szakított.

— Szavamnak ura maradok, felel gróf Aspermont. Jókor reggel jöjj velem a császári palota kápolnájának titkos fülkéjébe, oda, hol Lipót császár szokott csöndes misék alatt imádkozni, s a kápolna belsejében, az oltár előtt mutatok neked egy ritka szép virágot.

— És? Kérdi Rákóczi fokozott érdeklődéssel.

— Ha azt a virágot kebledre tűzöd, az éjszemű hercegnőt elfelejted s a szíveden tátongó seb nemcsak meggyógyul, de egész életeden át boldog, nagyon boldog leszel.

— Kedves sógorom, figyelmeztetek, hogy nem vagyok babonás, bár húgom, a feleséged, szeret szellemidézésekkel (Spiritizmus) foglalkozni.

— Ez ne babona, jöjj velem és meggyőződhetel felőle.

— Mondd a napnak, hogy ne süssön, a virágnak, hogy ne nyíljék. Ilyen az én szívem, hozhatol számára virágot, mutathatsz neki mennyei üdvösséget: ez tovább szenved.

— Ifjú vagy s az ifjú szíve könnyen kiheveri a szerelmi bánatot.

— Ne hidd azt, Aspermont. A legtöbb, férfi tetteit a gyermekkori emlékek és benyomások befolyásolják. A korán csalódott ifjú a férfikorban is sötétnek látja a világot; míg az, ki fiatal éveit gondtalanul és örömeik közt töltötte, a szerencsétlenségre is talál mentséget, fájdalomra vigasztalást.

— Látom, nagyon szerelmes vagy. Menjünk vendégeink közé s feledjük a keserűséget.

— Menjünk, mondá Rákóczi egykedvűen.

— Ígérd meg, hogy holnap reggel a császári palota kápolnájába velem jössz.

— Veled megyek.

— Ez esetben az éjszemű hercegnő csakhamar feledve lesz.

Gróf Aspermont és Rákóczi Ferenc felmentek a palotába.

A nagyúri társaság kedélyesen mulatott, a két férfi rövid távolléte fel sem tűnt.

Az éjet Rákóczi nyugtalanul töltötte. Lázás álomban folytonosan az éjszemű hercegnővel foglalkozott, őt ölelte, csókolta, vele volt boldog, minő a valóságban lenni szeretett volna.

Rákóczi édesen aludt, ajkai mosolyogtak, még mindig a hercegnőről álmodott.

Gróf Aspermont gyöngéden megérintette az ifjú vállát és felköltötte.

— Ah, igen, menjünk, mondá Rákóczi sötét szeméit kinyitva. Elég volt a káprázatos álomból.

Gyorsan felöltözött s a gróffal együtt a császári palota kápolnája felé tartott.

A gróf a kápolna emeleti folyosójára vezette Rákóczit. Innen nyílt ugyanis az ajtó azon üveges fülkébe, melyben a császár, a kíváncsiak szemétől elzárva, imádkozni szokott.

A festményekkel ékesített s jobbra apró, színes üvegekből összeállított ablakon át a kápolna belsejébe lehetett látni, de a kápolnából nem volt kivehető, hogy ki vagy kik állnak az ablak mögött.

Midőn Rákóczi és gróf Aspermont a fülkébe léptek, a kápolna még üres és csendes volt.

— Nos, hol az a csodálatos virág? Kérdi Rákóczi az egyik fehér ablaktáblácskán keresztül az oltár felé mutatva.

— Mindjárt itt lesz, csak türelem, felelte a gróf.

— Nincs állandóan az oltáron?

— Nincs, mondá gróf Aspermont s ajkán gyöngéd mosoly lebbent végig.

Az ifjú nem figyelt e mosolyra.

Most felhangzott a kápolna tiszta csengésű és színezüst sípokból készült orgona hangja. (Ez azon orgona volt, melyet Mátyás király tiszta ezüstből visegrádi kápolnája számára csináltatott; de a melyet Ulászló idejében a jó osztrák urak örök emlékebe Bécsbe vittek s mai napig is ott tartottak.)

Az orgona hangjai mélabúsan terjengtek a kápolna szűk belsejében. Nemsokára kinyílt a sekrestyeajtó, belépett a pap és ministráns gyermek, utánuk pedig hófehér selyemruhában egy tündérszépségű fiatal hölgy.

Rákóczi Ferenc kérdőleg nézett hol a grófra, hol a kápolnába lépett hölgyre.

— Ezt a hölgyet értetted a csodálatos erejű virág alatt? Kérdi Rákóczi s hangjának rezgése, valamint a szemében fellobbant fény elárulták meglepetését.

Gróf Aspermont ajkai ismét mosolyogtak s fejével igenlően bólintott.

A hölgy letérdelt az oltár elé, összekulcsolta kezeit és imádkozott.

Rákóczi Ferenc megbűvölten nézte a tündéri jelenséget.

A hölgy arcának minden vonása, éjfékete szemének tekintete, sötét hajának ragyogó fénye szakasztott olyan volt, mint az éjszemű hercegnőé.

Első pillanatban azt gondolta az ifjú, hogy valóban ő, az éjszemű hercegnő lépett a templomba, a hasonlatosság annyira szembetűnő volt; de midőn jobban megnézte, látta, hogy az oltár előtt térdeplő hölgy több évvel fiatalabb az éjszemű hercegnőnél.

— Mit szólsz-e leányhoz? Kérdi gróf Aspermont, midőn elégnék tartotta Rákóczi néma csodálkozását.

— Nézz a szemeimbe, s mindent megtudtál, felelte Rákóczi a nélkül, hogy tekintetét a hölgyről leemelte volna.

— Tetszik neked?

— Elragadóan szép, olyan, mint egy bűvös álom. Kicsoda ez a hölgy?

— Darmstadti Magdaléna hercegnő, a hatalmas György, hessen-darmstadti fejedelem unokatestvére.

— Mit keres Bécsben?

Gróf Aspermont szelíden Rákóczira nézett és így felelt:

— Kedves Ferenc, Magdaléna hercegnőt én kérettem Bécsbe.

— Miért?

— A hercegnő közeli rokona Eleonóra császárnénak és . . .

— Nos? Kérde Rákóczi a hirtelen elhallgatott gróftól.

— Amint látod, — szólalt meg gróf Aspermont újra s figyelve sógorának a meglepetéstől szüntelenül változó arckifejezését, — Magdaléna hercegnő feltűnően hasonlít a te imádott éjszemű hercegnőhöz.

— Röviden szólva, mondá Rákóczi kigyulladt orcákkal, miattam kéretted ide a hercegnőt?

— Igen, miattad kérettem Bécsbe. Magdaléna nemcsak tündérszépségével hasonlít az éjszemű hercegnőhöz, de anyagi jóságá és szelídsége mellett oly szellemes és tudományos is, mint az, kitől ma éjjel elszakadnod kellett.

— Értelek Aspermont, rebegte Rákóczi. Te hónapok óta figyelted az én szerelmi lázamat, és tudtad, hogy az céltalan, tényleg nem egyéb lázas álomnál, s gondoskodtál egy olyan hölgyről, ki a lázas álom után a valóságba vezethet.

— Szórol-szóra így van. Magdaléna hercegnő szerelme elfelejteti veled azt a másikat, s amint az éjjel mondtam, a szíveden tátongó seb meggyógyul s a boldogság gazdag forrása vár reád.

— Magdaléna hercegnő szerelméről beszélsz? Ismer ő engem?

— Megmutattam olajfestésű képedet, s ő azt mondta, igazi fejedelmi ifjú vagy, különben pedig úgy édesanyádról, mint rólad sok szép, nemes és hősiesség dolgot hallott.

— Sejtí a hercegnő, hogy miért hívtad Bécsbe?

— Nem sejtí. Azt üzentem és mondtam, hogy Eleonóra császárné látni kívánja, s a bécsi magas körök anyagi jóságú lelkét közelebből óhajtanák megismerni.

— E szerint valótlanúságot mondtál neki?

— Mindig igazat szoktam beszélni. A császárné tényleg többször említette előttem, hogy Magdalénát szeretné közelében látni, a bécsi mágnás hölgyek pedig másfél év óta ostromolják leveleikkel és üzeneteikkel a hercegnőt, szépségének és műveltségének olyan nagy híre van.

— Úgy látszik, a bécsi hölgyek megfélemedtek önzőknek lenni. Magdaléna hercegnő elhomályosítja valamennyit.

— Magdaléna olyan ritkán fog a császári palotából kijárni, hogy a bécsi hölgyeknek nem is nyílik alkalom a féltékenykedésre.

A kápolna színes ablakain keresztül törő napsugár ragyogó fényvel töltötte be a kápolna belsejét;

Az oltár lépcsőjén térdeplő hercegnő igazi virághoz, liliomhoz hasonlított e fényözönben.

— Nézd ama remek szép virágot! Mondá Aspermont lelkesülten. Nézd azt a fenséges alakot, ilyen lehetett dicső anyád leány korában, s ilyennek képzelem leendő feleségedet, a munkácsi vár új asszonyát!

— Csábító látvány, csábító szavak, szólott Rákóczi sóhajtván és fejét szomorúan mellére csüggesztette. Te, a gondos jó barát és szerető rokon, feleségemül szemeltd Magdalénát; de én érzem, legalább most úgy érzem, hogy nem tudnám őt boldogítani soha!

— Kishitű beszéd ez, Ferenc, s nem méltók hozzád. Miért nem tudnád boldogítani?

— Mert véges végig, sírom széléig az éjszemű hercegnő képe lesz szívemben.

— A seb még nagyon friss ahhoz, hogy már ma behegedjen. Néhány nap múlva emlékeztetni foglak Magdalénára, s ha akkor is előnyben részesíted az éjszemű hercegnő emlékét elindulsz, Olaszországba s nem beszélünk többé Magdalénáról.

— Úgy lesz, amint te mondd.

— Igen ám, csakhogy hozzá teszem, — folytatta a gróf, — ha Magdaléna hercegnő felköltötte volna érdeklődésedet s vágyódnál őt viszontlátni, olaszországi utad előtt jegyet kell váltanod Magdalénával.

Rákóczi Ferenc kissé összehúzta dús szemöldökeit s pár pillanatig gondolkozott. Szemei a hercegnőn függtek, úgy nézett reá, mintha örök időkre szívébe akarta volna vésni a leány anyagi orcáit,

— Amit te akarsz Aspermont, mondá Rákóczi, az reám nézve, csak jó lehet. Bár nem vagyok még nagykorú, de férfi óhajtok lenni, igazi férfi, a ki nem futkos elérhetetlen álmoképek után, s parancsolni tud önmagának. Az éjszemű hercegnő enyém nem lehet soha, bírjam tehát helyette, hú hasonmását, a szép oltári virágot. Menj és mondd meg Magdaléna hercegnőnek, hogy láttam őt és szeretni akarom. Mondd meg annak a csodálatos erejű oltári virágnak, hogy családfám csak hősokeket, hősnőket és vértanukat mutat fel s nekem egy olyan hölgyre van szükségem, ki velem együtt hazámat és nemzetemet is szereti, a ki imádkozni és virágot ültetni, de egyúttal kardot forgatni is tud. Én őbenne ilyen hölgyet látok, s kérem őt, ne utasítsa vissza kezemet.

— Szívemet végtelen öröm tölti el, viszonzá gróf Aspermont, hogy nem csalódtam benned, hogy olyannak ismeretek, amilyen vagy. Bizalmad csak növeli irántad táplált benső vonzalmaimat. Magdaléna hercegnővel néhány nap múlva beszéllek, s mielőtt olaszországi utadat megkezdened, megtartjuk az eljegyzési ünnepet.

— Reád bízom vagyonom rendezését, reád bízom házassági ügyemet is. Náladnál jobb kezekben egyik ügyem sem lehet.

— És én, mint eddig, ezentúl is csak javadat és boldogságodat iparkodom előmozdítani.

A két férfi mise végeztéig a fülkében maradt és megvárta, míg Magdaléna hercegnő távozott.

Rákóczi és Aspermont ekkor a császári palota azon folyosójára siettek, melyen Magdaléna hercegnőnek a kápolnából jönni kellett.

Midőn a hercegnő elhaladt mellettük, mind a ketten udvariasan és mély tisztelettel köszöntötték.

Magdaléna nyájasan viszonzta a köszöntést. Nagy, sötét szemeit Rákóczira emelte és tejfehértű orcái elpirultak.

Tekintete Rákóczi Ferenc tekintetével találkozott.

Szíve, mely eddig nyugodt volt, mint a mosolygó kék mennyboltozat, előbb elszorult pillanatra, még a dobogása is megállott; de azután annál nagyobb erővel lüktetett s nem tudott megnyugodni többé.

Darmstadti Magdaléna hercegnő ekkor látta először Rákóczi Ferencet és e pillanattól kezdődik a nemeskeblű és nagy lelkierű hercegnő — tragédiája.

— Küzdés, remény, szenvedés, bánat, könny és hervadás jutott neki osztályrészül azért, mert a magyar nemzet hőslélekű fiát, Rákóczi Ferencet megszerette.

Boross Vilmos

Utazás az Északi Középhegységben 15. – Rákóczi útja a szabadságharcig

1694 decemberének közepén feleségével együtt, alig két heti bécsi tartózkodás után, magyarországi jószágaira indult. Itt bizony éveken át súlyos gondot jelentett számára anyagi egyensúlyának biztosítása s birtokainak újra való berendezése. A császár-király ugyanis leromboltatta Rákóczi várainak egy részét (Ecsed, Patak, Ónod).

Rákóczit mélyen sértette ősi várainak barbár lerombolása, de ugyanakkor fennálló váraiban sem érezte magát jól az ott állandóan állomásozó német katonaság miatt. Úgy érezte figyelik, s emiatt nem is maradtak sokáig egy helyen. Állandó vándorlásban volt birtokai között. Sokat vadászik, ami később is szenvedélye maradt.

1696 -ban felesége anyai örömei előtt állt. Május 28-án megszületik a fiúörökös, aki azonban majd 4 évesen meghal.

1697. év sok eseménnyel hat életére.

1696-ben hesseni Károly herceg éppen megszületett első unokája meglátogatásakor a bécsi látogatást még arra is felhasználta, hogy lendítsen veje birodalmi hercegi címének elnyerésén. (Az udvar Rákóczit következetesen grófnak szólította. Rákóczinak az örökös fejedelmi s közelebbről római szent birodalmi fejedelmi címre két oldalról is jogcíme volt, a Báthori és Rákóczi ágról is. Ezért szorgalmazta azt már 1681-ben Zrínyi Ilona, de az udvar folyamatosan elzárkózott a kérés teljesítése elől. Maga Rákóczi azonban nem tántorodott el s hangoztatta, hogy a címhez, amelyhez joga van, szigorúan ragaszkodik. Az udvar pedig korántsem kívánva Rákóczi tekintélyét még a cím megadásával is fokozni.)

Az após fellépése végre részben sikerrel járt, mert 1697 legelején az udvar oklevélben engedélyezte a fejedelmi címet és rangot Rákóczinak. A gyermekeire, utódaira azonban mégsem engedélyeztetett a cím.

gr. Bercsényi Miklós

Kevéssel utóbb (1697 elején) ismerkedett meg gróf Bercsényi Miklóssal, az unghi főispánnal, aki épp ekkor lett Felső-Magyarország tartományi főbiztosa. Bizalmas barátság alakul ki az alig huszonnégy éves Rákóczi és a tizennégy évvel idősebb Bercsényi közt.

Bercsényi a maga éles eszével, nyugtalanságával, nagyvonalú tervező készségével, ellentmondást nem szerető lényével, mindenképpen alkalmas volt erre a szerepre a kis önbizalmú, zárkózott, érzékeny lelkű Rákóczi mellett. Bercsényi elhatározó jelentőségű befolyása nem máról holnapra ismertette meg Rákóczival az ország közhangulatát, évek keltek még ekkor ehhez. (Később, a harcok során Rákóczi egyik legfontosabb hadvezére és diplomatája lett, egyben a fejedelem legfőbb tanácsadója.)

1697. július 1.-jén Thököly bujdosó kurucok a közhangulatot felhasználva éppen Rákóczi birtokán, a Hegyalján támasztottak zendülést. Meglepték és elfoglalták Tokaj, Patak és Újhely várát, és Rákóczit akarták megnyerni vezérüknek. Ő azonban kitért a szervezetlen, parasztlázadás-szerű mozgalom elől. Sietve távozott Bécsbe, ahol az udvar előtt megpróbálta tisztázni magát a gyanú alól.

Az ekkor megindult eseménysor volt az, amely meggyőzte arról, hogy bármily óvatossággal is kerüli el azt, hogy a nemzettel legkisebb belső kapcsolatba is kerüljön, azért a bécsi udvar bizalmatlanságát soha leküzdeni nem fogja. Élete igazi osztályos társának ekkor kezdte érezni nejét azokban az ideges és nehéz bécsi napokban, amikor ellenségeivel szemben életéért és vagyonáért küzdött. Egyre jobban rádöbbsent arra, hogy milyen állandó vadászat folyt és folyik ellene s hogy sem birtokain, sem Bécsben nincs biztonságban.

Családja jövőjéért való aggodása is mindjobban megkomolyították: „*Meg kellett győződnöm lelkemben, hogy a fentnevezett udvar politikájának titkos tervében elvégzett dolog az én tönkretételelem és házamnak Magyarországból való gyökeres kiirtása.*”

Azonban ettől az időtől kezdve egyre jobban figyelt az eseményekre, s az ország nyomorúságait is egyre jobban átérezte. Látja, az ország törvényeinek roncsolása, szétszaggatása folyik, a király az első törvényszegő, s egyévi osztrák sarcolás felér ötvenévi török adóztatással. „*Az igazság valósággal számkivettetett.*”

A hegyaljai felkelés elől még elmenekül, de fokozatosan megérlelődik benne az elhatározás, hogy valamit tennie kell a haza sorsának megváltoztatása érdekében.

Már 1699-ben közölte Rákóczi Bercsényivel, hogy tervei vannak az ország bajainak és nyomorúságainak orvoslására. Az országban nem volt pénz, sem felhasználható hadi készség. Reménytelen volt a külpolitikai helyzet is. Rájött, hogy neki kell kezdeményeznie.

Rákóczi József herceg

1700 augusztus 17-én Bécsben megszületik Rákóczi második fia, akit keresztapja, a Rákóczinál két évvel fiatalabb I. József király után Józsefnek kereszteltek. (Lipót császár-király Józsefet már 1687-ben utódjává koronáztatta s bár ekkor még Lipót élt, Józsefet királynak tekintették.)

A három hónapos csecsemőt aztán dajkáira és egy udvarhölgyre bízva Bécsben hagyták. Később mindkét életben maradt fiát az udvar ugyanúgy elzárja tőlük, mint ahogy az velük történt.

Közben a levegőben lógott Spanyol Királyság trónjának megüresedése, ahol az utolsó spanyol Habsburg, a beteges II. Károly király uralkodott. Ez a probléma már jóval előbb foglalkoztatta az európai uralkodó házakat, s a Bourbon–Habsburg ellentét kiéleződésére már csak a megüresedő spanyol trónért folytatott versengés (spanyol örökösödési háború) okán is számítani lehetett. Előre látható volt Ausztria és Franciaország szembe kerülése.

Rákóczi érzekelte várható diplomáciai bonyodalmakat, és Bécsből hazatérve megtanácskozta az ügyet Bercsényivel, s megállapodtak, hogy a francia király támogatását kéri a benne régóta érlelődő harchoz, hazája felszabadításához. Az adott szituációban ugyanis Ausztriával, mint közös ellenséggel szemben természetes szövetségként adódott Franciaország. Egy mondat a levélből az ország helyzetének leírásáról: „*Annyit mondok csupán, hogy az egység éppoly szoros közöttünk, mint amilyen általános az elégedetlenség.*”

Ezen tárgyú levelek 1700. november 1. és 1701. február 11. közötti dátumozással születtek. Egyszerű véletlen folytán Rákóczi épp azon a napon (november 1.-én) írja meg e nevezetes első levelét, amely napon a spanyol király meghalt.

A francia udvarhoz intézett levelek továbbítását egy Longueval Ferenc József nevű, belga származású, császári kapitányra bízta, aki azonban kiszolgáltatja azokat Bécsnek. A már régen gyanakodó császári udvar ezt az alkalmat kitűnőnek tartotta arra, hogy a veszélyes Rákóczi-házzal egyszer és mindenkorra leszámoljon. Rákóczit (és több társát) 1701 április 18.-án letartóztatja, s a Bécsújhelyi börtönbe szállítja.

Benczúr Gyula-II. Rákóczi Ferenc elfogatása a nagysárosi várban

A vizsgálat során kiderült, hogy az ítélet (éppúgy, mint annak idején nagyapja, Zrínyi Péter esetén) csak halálos lehet. Rákóczit felesége a börtönparancsnok, Gottfried Lehmann kapitány (akit eztán szörnyen megkínoznak és felnégyelik) segítségével 1701. november 7.-én éjjel megszökteti a bécsújhelyi börtönből. Lengyelországban talál menedéket. A már előbb Lengyelországba menekült Bercsényi Miklóssal együtt széleskörű diplomáciai tevékenységbe kezdett.

Itthon eközben elfogatóparancsot adtak ki ellene, s a fejére tízezer forint vérdíjat tűztek.

Elsősorban Franciaország támogatását akarják megnyerni. A francia király ekkor fogadja el unokája számára a spanyol trónt s ezzel kirobbantja a spanyol örökösödési háborút, amelyben nemcsak Ausztriával, hanem Angliával és Hollandiával is szembetalálja magát. XIV. Lajos nem ígér és nem ad megfelelő segítséget, Rákóczi azonban, a jobbágyok kérésének eleget téve, mégis elhatározza, hogy megkezdi a Habsburgok elleni függetlenségi harcot.

A spanyol örökösödési háború miatt elvezényelték Magyarországról a császári csapatok nagy részét. A Tiszaháton új, kurucok vezette felkelés kezdődött és vezért keresve nem is gondolhattak másra, csakis Rákóczira, s felkérték vezetőjüknek. Ő érkezettnek látta az időt és 1703. május 6-án kelt kiáltványában Magyarországot minden nemes és nemtelen lakosát harcra szólította a Habsburgok ellen.

Az események már érlelték a jövődőt, hogy egy olyan széles alapú nemzeti mozgalommá fejlődjen ki, amilyenre nem volt még példa.

A tiszahátiak május végén kibontják a zászlót, s Rákóczi 1703. június 16-án csekély kísérettel (Vereckénél) átlépi a magyar határt.

Rákóczi találkozása Esze Tamással és a talpasokkal

Rákóczi vállalkozása vakmerő volt. Anyagi eszköze nem volt, akik várták, a szabadságharc leendő magyar nemzeti hadseregének magja, ötezer fegyveres helyett, legfeljebb ötszáz ember. Alig volt kétszáznak rossz paraszti puskája s csak ötven volt köztük lovas. A többi bottal és kaszával volt felfegyverkezve.

A kis csapat kitörő örömmel köszönti Rákóczit, aki buzdító beszédet intézett hozzájuk, melyben kifejezte a haza iránti szeretetét és a hozzájuk való őszinte ragaszkodását. Haza iránti szeretete nála nem üres frázis volt, de mint egész élete innen bizonyítja, a legszentebb ügy, amire rátette életét, vagyonát, becsületét. A kurucok lelkesedve hallgatták. A beszéd után Rákóczi rögtön hozzáfogott a tömeg katonai megszervezéséhez.

A fiatal Rákóczi teljesen kibontakozott. Hadszervező, hadvezér, államférfi: államépítő nemzeti vezér lett belőle. Rákóczi zsenialitása rajzolódik ki az elkövetkező évek küzdelmeiben. Tragédiája - s országunk tragédiája – abban állt, hogy az általa vezetett sereg – sok okból – nem tudott megfelelni a kívánalmaknak, és a nemzetközi háttér, mint később annyiszor, úgy alakult, hogy a mi ügyünket háttérbe szorította.

Minden esetre az első év rendkívüli dinamikája önmagáért beszél: Kis Albert áprilisban hetven talpassal indította el a mozgalmat, májusban hétszáz, júniusban hétezer, decemberben hetvenezer ember állt rendelkezésére. 1703 végére a kurucok elfoglalták a Tiszántúlt, a Felvidéket és a Duna-Tisza között.

1704 elején a harcok a Dunántúlon és a Felvidéken folytak. 1704-ben meghódol a Dunántúl. Bécszet egyszerre fenyegették a francia-bajor csapatok és a magyar felkelők.

Az utókor nevében Petőfi Sándor így szól hozzá:

„Hazánk szentje, szabadság vezére,
Sötét éjben fényes csillagunk,
Oh Rákóczi, kinek emlékére
Lángolunk és sírva fakadunk!”

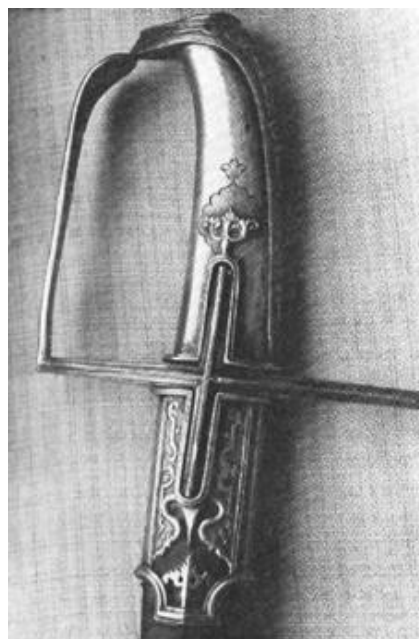
elismondom.wordpress.com/

A kuruc hadsereg megszervezése

Több mint fél évszázad óta a magyar politikának egyik sarkalatos pontja volt, hogy az országnak az európai országok mintájára állandó hadserege legyen. A gyakorlati megvalósítás útján azonban hatalmas akadályok tornyosultak, Rákóczinak és kormányzóköreinek ezt a körülmények kényszerére is vállalniuk kellett.

A szervezéssel járó politikai és társadalmi feladatok elől sem térhettek ki. Tudták, hogy csakis a rendektől független, kizárólag az uralkodó irányítása alatt álló, testületileg egységes, a földesúri kötöttségektől mentes, rendszeresen fizetett és szociálisan is ellátott hadsereggel építhetnek új államot. A korabeli felfogás szerint az önálló államiságnak sarkalatos feltétele az állandó hadsereg.

Rákóczi már egészen korán kinevezett tisztekkel váltotta fel az önhatalmúlag választottakat, meghatározta a hadkiegészítés, a toborzás módját és a hadsereg belső rendjét. Legnehezebb feladatnak az otthonlakos jobbágyoktól és nemesektől elkülönülő, egységes katonai testületkialakítása bizonyult.

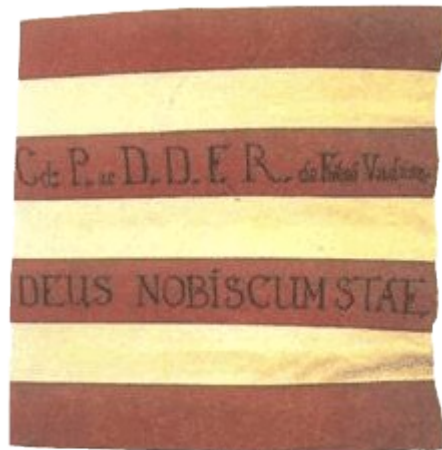

Több olyan döntés és részletintézkedés szolgálta ezt a célt, mint a jobbágykatonák kiemelése a földesúri hatalom és a vármegyei bíráskodás kötelekeiből, a fegyvert fogott jobbágyok és nemesek 1704. évi országos összeírása, a belső szolgálati rend megteremtése, a hatalmaskodás szigorú büntetése. A szervezés minden mozzanata nagy nehézségek közt ment végbe, de a szándék következetes maradt.

A hadsereg önállóságát és állandóságát megteremtő alapelveket Rákóczi 1704 nyarán vetette papírra. Az első konkrét javaslatokat Forgách Simon készítette el. 1704 folyamán már több ezred, mezei had és várbeli őrség kapott rendszeresen fizetést. Az Udvari Tanács számítása szerint az egész hadsereg fizetése, felszerelése és élelmezése pénzre átszámítva összesen 7 662 616 rhénes forintot tett volna ki.

Az állandó hadsereg átfogó tervét 1705 elejére dolgozták ki. A huszonegy pontból álló előterjesztés arra az alapelvre épült, hogy a korszerű hadsereg feltétele a központosított államgazdaság. Ezért gazdasági tanácsot (consilium oeconomicum.) kell felállítani, s ez a központi hivatal gazdálkodjék majd az ország minden jövedelmével a fejedelem parancsai szerint. A meglévő és felállítandó hadak felszerelését, ellátását, fizetését az ország jövedelmeiből és az ország minden lakosára különbség nélkül kivetett adóból kell fedezni.

Az ország hadseregének létszámát 50 ezer főben szabnák meg, ebből 40 ezer a csapatszolgálatot teljesítők, 10 ezer a várőrségek száma. Számítanak úgynevezett "szabad had"-ra, a hajdúvárosok és a Jászkun kerület katonaságára, rendkívüli veszély esetén a nemesi felkelésre is. Alapvető követelményként szögezte le az előterjesztés, hogy a hadsereg szigorú rendtartás szerint éljen. A hadkiegészítést úgy vélte megoldhatónak, hogy az ország egész lakossága portaszámok szerinti arányban állítson ki gyalogost és lovast.

1705. január 3-án a lévai gyűlésen hozták meg az első gyakorlati intézkedéseket. Csáky István gróftól neveztek ki országos főhadbiztossá, megállapították a hadellátási szervezet tisztviselőinek fizetését és munkakörét. Meghatározták az ezredek állandó létszámát, elrendelték, hogy a hadműveletekről vezessenek mustrajegyzékeket és hadi diáriumokat.

Felállították az első hadikórházakat. Növelték a fejedelmi testőrség létszámát. Országosan bevezették az új, folyamatos hadkiegészítési és hadellátási rendet: portánként a nemesség 2-2 lovas, a parasztság 4-4 gyalogos kiállítására köteles. Később a nemességnek nem a portaszám, hanem vagyona arányában kellett katonát állítania. Egy lovaskatona kiállítása 70-100 forintba került, egy lovasezred havi fizetése 206-458 forintra rúgott.

A vármegyék tiltakozása ellenére 1705 tavaszár öt új ezredet állítottak fel. Az ugyanekkor adott **Hadi Edictum**, a kuruc hadsereg első nyomtatásban megjelent szabályzata, rendkívül kemény törvényekkel szolgálta a katonaság és az ország belső rendjét. A katonaság kiképzési helyéül is szolgáló várak és a táborok rendjét külön instrukciók szabályozták.

Ezek a rendelkezések azonban csupán kezdeti lépések voltak egy olyan vállalkozásban, amelyet szabad és független államok is csak roppant anyagi erőfeszítésekkel, hosszú évek során tudtak felében-harmadában megoldani.

Fontos lépéssel vitte előbbre az állandó hadsereg megszervezésének ügyét, hogy az országot 1706-ban főkapitányságokra osztották. Az öt főkapitányság a dunántúli Pápa, a tiszántúli Szatmár, a Duna-Tisza közti Szolnok, az alsó- és felső-magyarországi Érsekújvár, illetve Kassa székhellyel nemcsak a hadkiegészítés és a hadellátás területi rendjét szabta meg, hanem a központi hatalom alá rendelt hadsereg irányítás regionális egységeit is megtestesítette.

1706 nyarán számba vették az egész hadsereget, több töredék ezredet összevontak, a 78 ezredet a Bercsényi által kidolgozott Systema totius militiae alapján helyezték el az öt főkapitányság területén. A hadsereg ellátása megkövetelte, hogy rendezzék a kincstári birtokok ügyét, de a birtokok tulajdonviszonyai körül uralkodó zűrzavar sok nehézséget okozott.

A kuruc hadsereg fegyvernemei Lovasság és a gyalogság

A kuruc hadseregben a fő fegyvernem a lovasság volt, a gyalogságot a második hely illette csak meg. A lovas- és a gyalogezredek száma, ha egybevetjük őket, már önmagában is tükrözi a lovasság túlsúlyát, hiszen 1706 nyarán 52 lovasezred mellett csak 31 gyalogosezred, két évvel később pedig 40 lovasezred mellett 24 hajdúezred volt.

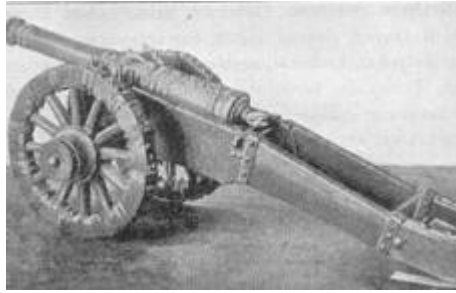
A sereg legalább kétharmada lovas volt, s a lovasság ekkora számbeli túlsúlyát a magyarországi hadszínterek terepviszonyai már nem indokolták. Várostromoknál, hegyes terepen, gyakran a nyílt csatákban is lényegesen több gyalogosra lett volna szükség, mint amennyi rendelkezésre állt. A kuruc vezetés is felismerte, hogy növelni kellene a gyalogságot, mert a gyalogos németnek a lovas nem sokat árt, de Rákócziak a gyalogság megerősítésére irányuló törekvései a nemesség merev ellenállásába ütköztek.

"A gyalogsági szolgálatot a nemesség mindig megvetette, és szégyellt volna ott szolgálni. Közmondás volt, hogy csak a kutya jár gyalog, s arra való az állat, hogy az embert hordozza." Az ment tehát csak gyalogosnak, aki nem tudott lovat szerezni, és a lovasportyákon nevelkedett tisztek "alig tudták másra felhasználni a gyalogságot, mint a várak és palánkok őrzésére".

Tüzérség

A tüzérséget a korabeli gyakorlatnak megfelelően a kurucok sem tekintették önálló fegyvernemnek, bár náluk is külön szervezete volt. Vártüzérségre és mezei tüzérségre tagozódott, de a megyei tüzérség ágyúi is, személyzete is a vártüzérség állományából kerültek ki egy-egy hadjárat idejére. A tüzérség főfelügyelője a kuruc fegyvergyártás és ágyúöntés szervezője, Sréter János brigadéros lett, parancsnoka a francia de la Motte brigadéros, tisztjei is franciák, a legénység részben az idegen segédhadak katonáiból, részben az észak-magyarországi városok polgáraiból tevődött össze. 1706-1707 telén a tüzérség hat tüzérszázadból (azaz ütegből), négy puskásszázadból és egy laboratorista munkásszázadból, összesen 674 emberből állt.

Műszaki alakulatok

Külön műszaki csapatokat a XVIII. század elején más hadseregekben sem szerveztek még, így a műszaki feladatokat (aknaásás, sáncolás stb.) a kurucoknál is alkalmilag összeállított egységek végezték, francia hadmérnökök vezetése alatt. A szakértelmet kívánó munkát mesteremberekkel, bányászokkal végeztették el, a földmunkára a környék lakosságát vették igénybe. A kuruc műszaki szolgálat kimagasló teljesítménye volt Érsekújvár erődjének korszerű kiépítése a francia Riviére ezredes irányítása alatt.

Egészségügyi szolgálat

A kuruc hadsereg egészségügyi szolgálata megfelelt a korabeli európai hadseregekének, ami azonban ebben az esetben a minimumot jelenti. A tábori egészségügy élén a fejedelem udvari orvosa, dr. Lang Jakab Ambrus állt, alája tartoztak (már ahol voltak) az ezredsebészek, és az országban működő néhány patika.

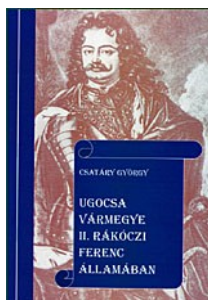
Minden század személyi állományához hozzátartozott, legalábbis elvben, egy borbély, de a sebesültek nagy részét éppúgy, mint a polgári lakosságot javasasszonyok gyógyították. A tábori egészségügyi szolgálatnál lényegesen többet nyújtott viszont, korát megelőzve, a kuruc hadigondozás. A rászoruló sebesültek és a hősi halottak ellátatlan hozzátartozói a katona rangjához mért kártérítést kaptak, általában háromhavi zsoldot vagy egyévi adómentességet.

A sebesültek gyógykezelésére mélyen az arcvonal mögött polgári ispotályokhoz kapcsolódó hadikórházakat szerveztek, a lábadozók számára curatoriumokat állítottak fel, s ezekben a betegeket államköltségen gyógyították. Hadikórház működött többek között Besztercebányán, Miskolcon, Kassán, curatorium Stubnyafürdőn és Rimaszombaton.

A sebesültgondozás költségeinek fedezésére az ónodi országgyűlés XI. törvénycikke egy labanc főúr, Szirmay István birtokainak jövedelmét rendelte. A katonákról való gondoskodás körébe tartozott a hadifogolycsere-egyezmény megkötése 1705. április 26-án. A csere alapja a katonai rang, illetve a havi zsoldilletmény volt.

telehaz-gyorvar.koznet.hu

Könyvajánló

A Rákóczi-szabadságharc története a magyar történetírás talán legnépszerűbb témája, ettől függetlenül számos új alternatívát biztosít kiapadhatatlan forrásanyagának segítségével a kutató számára. A rendelkezésre álló kárpátaljai iratanyagot alapul véve azonban a kötet szerzője úgy döntött, hogy kísérletet tesz egy vármegye történetének a vizsgálatára. Megállapítása azért is bizonyult aktuálisnak, mivel egy vármegye iratanyagát feldolgozó, hasonló szintű tanulmány még nem készült sem Magyarországon, sem vidékünkön. A Rákóczi-dokumentumok feltárásához természetesen hozzájárultak a Kárpátaljai Állami Levéltárban eltöltött évei, s az ott szerzett tapasztalatok alapos rálátást biztosítottak a dokumentális örökség egészére. Kiváló tanítómesterei voltak Váradi Sternberg János, R. Várkonyi Ágnes, Bánkúti Imre, akik mindig segítettek a szerzőt kutatásában.

A Rákóczi-szabadságharc témája mindig is aktuális marad a magyar történetírásban, kiváltképp vidékünk vonatkozásában, mivel ebben a szabadságküzdelemben a független magyar állam kiépítését követhetjük nyomon. A függetlenség intézményeinek és anyagi-szellemi bázisának létrehozása a mi régióinkhoz kötődik. Ugocsa megye szabadságharc kori történetének megírásánál a szerző figyelembe vette a következő szempontokat: az ugocsai levéltár gazdag iratanyaga; Ugocsa vármegye lakosságának hozzáállása a függetlenségi mozgalmakhoz, hiszen a történész Esze Tamás már rég megfogalmazta: "Ugocsa kezdettől fogva kuruc vármegye, a legkurucabb valamennyi között ..."

E kötetben feldolgozásra kerül a kor társadalomtörténete vallási, nemzetiségi, rendi szempontból. A hadi eseményeket illetően a hadállítást és -ellátás gondjait, az adózást, a várrestaurációkat, a br. Perényiek szerepét, a sószállítás, a salánki országgyűlés menetét kísérhetjük figyelemmel. A kiadvány megjelenését a Szülőföld Alap támogatta.

A kötetet nemcsak történészeknek ajánljuk, hanem diákoknak és a történelem iránt érdeklődőknek is.

(Csatáry György: Ugocsa vármegye II. Rákóczi Ferenc államában. PoliPrint - II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ungvár-Beregszász, 2008)

karpataljalap.net/

BALATONALMÁDI – ZÁGON – RODOSTÓ

Írta: Ferenczy Katalin Fekete László 2011. október 13. csütörtök, 19:28

2011-ben, Mikes Kelemen halálának 250., a Rákóczi Szabadságharcnak 300. évfordulójához értünk. E jeles események indították a gondolatot, hogy méltón emlékezzünk meg érintett nagyjainkról.

Barabás Botond fiatal ügyvéd – karácsonyfalvi, ill. zágoni gyökerekkel – és családja felvállaltak egy motoros emléktúra megszervezését. Elképzeléseiket közzé tették melyhez lehetett csatlakozni, ill. javaslatot tenni. Rövidesen kialakult egy csapat, akik részesei akartak lenni a Mikes-körút motoros emléktúrának.

A terv szerint Erdélyben, Homoródkarácsonyfalván találkoztunk és onnan közösen folytattuk útunkat Vargyason át Zágónba.

A települések polgármesterei és polgársága szeretettel, lelkesedéssel, ellátással fogadták a túra résztvevőit. Mindenütt szép műsorral a Historica zenekar, Beder Tibor történész tanár részvételével tartottuk megemlékezésünket. Zágónban szép, maradandó élmény volt, mikor a helyi vezetők útjára bocsátották a csapatot. A helyi plébános megáldotta a száraz virágból készített gyönyörű Rákóczi-címert és a kopjafát – amit homoródkarácsonyfalvi Béla Albert alias Gábor Bervi készített. A kopjafába bevésésre kerül a résztvevők monogramja, ill. a támogatók neve.

A csapat elindult Rodostóba: 14 motorkerékpár és 3 személyautó.

Élménygazdag, de nehéz út Sipka-hágó stb. leküzdése után értük el úticélunkat. Nagyszerű volt átélni a törökök baráti fogadtatását a RÁKÓCZI-HÁZ – múzeum – megtekintését.

Nemes gesztusként a város vezetése engedélyezte a kopjafánk felállítását a Rákóczi-émlékparkban, ahol az alpolgármester asszony több városi vezető, Erdogán úr volt magyar konzul magasrangú kormányzati vezető, török–magyar baráti társaság elnöke részvételével beszédeikkel, himnuszaink eléneklésével tettünk eleget vállalásunknak.

Nagyon szép kapcsolatokkal és felejthetetlen pillanatokkal gazdagodva érkezünk haza, 3801 km megtétele után.

Külön jó és büszke érzés volt átadni Almádi tárgyi ajándékait erdélyi és török barátainknak és hangsúlyozni, hogy egész településünket képviseljük.

baujsag.almadiert.hu/

Zágon felé mutat egy halovány csillag

2011. április 1.

A Rákóczi u. 14. számú házának omladozó falán szürke tábla teszi közzé a szemmagasság fölé is figyelmes járókelők számára a Nagyságos Fejedelem tetteinek rövid összefoglalóját.

II. Rákóczi Ferenc születésének 335. évfordulóján e tábla előtt gyűlt össze kéttucatnyi híve, hogy a 21. század díszletei - lseum-építkezés és berregő autók, buszok - között félórára feleleveníthessék szívükben a kuruc kor emlékét és hangulatát.

Az ünnepség felvezetéseképp Kukor Ferenc, a Rákóczi Szövetség Szombathelyi Szervezetének alelnöke kiemelte, hogy a Szövetség a Fejedelem emlékének ápolása mellett küldetésének tartja a Felvidék kiemelkedő szülőiteiről való megemlékezést is. Ennek jegyében mondta el, hogy március 13-án a nyitraújlaki katolikus templomban háromnyelvű táblát avattak a 20. század legnemesebb lelkű mártír politikusának, a 110 éve született Esterházy Jánosnak szülőfalujában. Az esemény történelmi jelentőségét érzékelteti a tény, hogy ezen a napon a templomban 1945 óta először hangzott el magyar szó...

Majd Csehi József, a Rákóczi Szövetség Szombathelyi Szervezetének elnöke számolt be a magyar-lengyel barátság jegyében szervezett poznani utazásáról.

A Bolyai János és a Premontrei Szent Norbert gimnázium tanulói Rákóczi Vallomások című művéből idéztek, majd elhangzott Petőfi Sándornak egy kevésbé ismert verse (Rákóczi), melyről a költő így emlékezett meg naplójában: *"Nagypéntek napja!... Röpülj át száztizenhárom esztendő, emlékezetem, röpülj le a Balkán havasokon túl déli Törökországba a Propontis partjára, vidd magaddal a könnyet, mely sötét szárnyadra esett szememből, s hullajtsd azon férfi kezére, ki akkor és ott szűnt meg élni. Ez nagy férfi volt, és az ő keze szent; megszentelte a szabadság kardja, melyet évekig villogtatott... Kiesett kezéből a kard, s a hősből földönfutó lett, és míg otthon csalárd barátja a hazaárulás dúsgazdag díjából lakomázott, addig ő száműzöttségben ette a kegyelemkenyeret. Ma száztizenhárom esztendeje, hogy meghalt, s vajon van-e széles e hazában, széles e világon kívülem ember, kinek eszébe jut, hogy a mai nap e hős halála napja? Oh Rákóczi!..."*

Az ünnepség szónoka Kapiller Sarolta, a Vas Megyei Önkormányzat Kulturális és Sport Titkárságának vezetője volt. (Beszéde alább olvasható.)

A megemlékezés végén a Rákóczi Szövetség Szombathelyi Szervezetének nevében Csehi József és Tóth Péter, a Honderú Asztaltársaság nevében dr. Cholnoky Péter és Berzsényi Zsolt helyezték el koszorúikat. Befejezőképp a résztvevők közösen elénekelték a Himnuszot.

Jósa Judit

II. Rákóczi Ferencre emlékezünk

II. Rákóczi Ferenc a magyar történelemnek olyan személyisége, akinek hatásához csak Zrínyi Miklós és Kossuth Lajos alakja és teljesítménye mérhető.

Politikai pályafutása, külső életútja mellett példaértékű az a belső fejlődés, amelyet megtett és Vallomások című önéletrajzi írásában hátrahagyott az utókornak. Ezen írása utolsó mondatában így vall:

„Aki ezt írta, Uram, teelötted hamu és féreg, minden bűnösök legbűnösebbike, ámde a világ előtt: II. Rákóczi Ferenc, a Szent Római Birodalom hercege, a Te kegyelmedből Erdély fejedelme, Magyarország részeinek ura, a székelyek grófja, Munkács, Sárospatak, Regéc, Szerencs, Ónod, Somlyó, Lednice örökös ura, aki lelke hálájának jeléül és a szeretet zálogaként írását hátrahagyta Keresztelő Szent János grosbois-i kamalduli szerzeteseinek, akiknek szent életétől és példájától vezetve és Isten kegyelmétől segítve mindezeket megtapasztalta, hogy nyilvánvalóvá váljanak a te csodálatos tetteid, Uram...”

Történelmünk nagy alakjairól él bennünk egy gyerekkori és egy érett fejjel alkotott kép. Az én Rákóczi-képem, vele kapcsolatos első emlékeim alapján az a Mátyóki-kép, amely ősi székely családokban a legádázabb diktatúra idején is ott lógott a tisztaszoba falán, s mindig tartozott hozzá egy gondosan rejtegetett, sütőbe, kéménybe menekített piros-fehér-zöld zászló.

Felnőttkori Rákóczi-képem a Vallomások utolsó sorában élénk rajzolt, világ előtt öntudatos, tekintélyt parancsoló államférfi, akit Isten előtti alázat, szilárd erkölcsi értékrend jellemez.

Rákóczit sorsa a szabadságharcos szerepre predesztinálta. Ma úgy mondanánk, megrögzött ellensége volt a rendszernek és a hivatalos hatalomnak, s ha a huszadik században élt volna, kötél, gulág, zsákutca lett volna osztályrésze.

Saját korában a Nagyságos Fejedelem útja az öntudatosodástól a szabadságharcon át Franciaországba, majd Törökországba vezetett, mert ha nem emigrált volna, a bakó tőkájére kellett volna hajtania a fejét, mint családja kivégzett tagjainak.

Apja, I. Rákóczi Ferenc részt vett a Wesselényi-féle összeesküvésben, s mivel a szervezkedésnek véres csőd lett a vége, a sikertelenség az apa korai halálába torkollt.

Anyja, a hős Zrínyi Ilona, akinek apját, Zrínyi Pétert a Wesselényi-féle összeesküvés után lefejezték. A hős asszony három évig védte Munkács várát olyan elszántsággal, hogy a vár védelmét csak a belülről jövő árulás verhetette le.

Megismételhetjük tehát, hogy Rákóczit sorsa szabadságharcosnak predesztinálta.

Cum deo pro patria et libertate: ez áll a fejedelem piros selyemzászlóin, melyeket Brezánból küldött tarpai, vári, beregszászi jobbágyság számára, és olyan emberek sorakoztak zászlói alá, mint Esze Tamás, Pap Mihály, a kismenes Major János, Kiss Albert, akik elszánt kísérői voltak a császáriak és a nemesi vármegyék megtámadására.

Rákóczinak sikerült a semmiből nemzeti hadsereget teremtenie. A jobbágyság megmozdulása emelte nemzeti mozgalommá a főúri összeesküvést, s ezzel egyidőben Rákóczi megszabadult neveltetése gátlásaitól. Pénzt veretett, nemzeti viseletet honosított meg. Felismerte, hogy Isten előtt egyenlőek vagyunk, s erre alapozta a közteherviselés kötelezettségét, a harcoló jobbágyság felszabadítását. Felismerte, hogy a népre egyszerre nehezedik a külső és a belső elnyomás. Francia segítséggel elnyerte az erdélyi fejedelemséget a császári hatalom ellensúlyozására. Az általa létrehozott magyar kuruc állam olyan konföderáció, ahol gyakorlatilag megszűnt a királyság. Az ónodi országgyűlésen vezetésével megtörtént a Habsburg-ház második trónfosztása.

Rákóczi követeléseit keresztülvitte, hiszen a szatmári béke elérte azt, hogy nem volt megtorlás. A legnagyobb áldozatot ő hozta, hiszen soha nem térhetett vissza szülőföldjére.

Az 1715. évi törvénycikket kellett a császárnak 1906-ban eltörölnie, hogy a Nagyságos Fejedelem hamvai hazatérhessenek. A szabadság szelleme tovább élt és ma is arra kötelez bennünket, hogy ha ellabancosodnánk, engedjük szabadon Rákóczi szellemét.

Az államférfi, a szabadságharcos, a hazafi mellett azonban ott van személyiségében az Istennel párbeszédet folytató, alázatos ember, aki XIV. Lajos kedveltjeként sem a főúri mulatságok, vadászatok gondtalan időtöltését választotta, hanem visszavonult a kamalduliak Grosbois-i kolostorába, hogy számbavegye élete égiektől vezérelt fontos mozzanatait és további sorsának egyetlen lehetséges útját, a Teremtő parancsainak tiszteletben tartását.

Képzeljük el, hogy 1716 karácsonyán a negyvenéves Rákóczi pislákoló gyertyafény mellett Szent Ágoston vallomásait olvassa a kamalduliak kolostorában és kopognak ajtaján. Szigorú napirendje volt. Éjfél után, egykor kelt, ima, zsolozsma, mise, délelőtt fizikai munka, délután olvasás, írás, hét óra tájban lefekvés. Ezen az estén kopognak az ajtón, a fejedelem ajtót nyit Nagy Péternek, minden oroszok cárjának, aki kíváncsi a nagyhatású államférfi visszavonult életére. Rákóczi nekünk is ajtót nyit, és bepillantathatunk mindennapjaiba, az Istenhez fordulás titkába, a fejedelem szívébe, melyet végrendeletileg a kamalduli kolostorban hantoltatott el, s amelyről azóta se tudjuk, hogy hol van. Ha elcsendesedünk egy pillanatra, akkor felfedezhetjük, hogy Rákóczi szíve bennünk van, köztünk, a porladó kövekben, abban a mondatban, amelyet így fogalmazott: „Tebenned érzem magam, Jézusom, és ezért nem Betlehemben foglak keresni, hanem a szívemben.”

Ez a szív kötelezte hűségre Mikest és társait, a hűségre, amely az életnél is fontosabb, s amelyről Lévy József így ír:

„Egyedül hallgatom tenger mormolását,
Tenger habja felett futó szép zúgását –
Egyedül, egyedül
A bujdosók közül
Nagy Törökországban!...
Hacsak itt nem lebeg sírjában nyugovó
Rákóczi nagy lelke, az eget csapkodó
Tenger haragjában!”

Rákóczi lelke itt lebeg, most is, ma is, mindaddig, amíg nagy Magyarország határain belül és kívül vannak és lesznek szabadságszerető, hazaszerető és Istent szerető magyarok. Mindaddig, amíg bárhova vetődjünk is a világban, „Zágon felé mutat egy halovány csillag”.

honderu.hu

Háromszáz éve történt: a romhányi csata

Háromszáz éve vívták utolsó nagy csatájukat II. Rákóczi Ferenc kurucai a Lókos-patak völgyében, Romhány, Kétdobony, Szátok és Érsekvadkert határában.

Kuruc pattantyúsok ágyúlovései rémítették a népet és a huszárok lovait

A történelemtudomány romhányi csata néven ismeri e jeles eseményt, amelyről a kortárs feljegyezte: „Az németet megvertük dicsőségesen, az csatahelyről megfutottunk gyalázatosan.” Merthogy a kuruc kor nagy csatái mind elvesztek, de Rákóczi hadi népe sehol sem állt olyan közel a győzelemhez, mint Romhány alatt!

Az ünnepsorozat püspöki szentmisével kezdődött és harangszenteléssel folytatódott, utóbbit ágyúlovás vezette be. Terman István, Romhány polgármestere beszédében elmondta, hogy a harangot közadakozásból öntették, a romhányiak 140 kiló réztárgyat és mintegy húszezer darab, a forgalomból akkor már kivont egy- és kétforintost adtak össze hozzá. A 30 kilós, 35 centi átmérőjű harangot Varga Lajos, a Váci Egyházmegye segédpüspöke szentelte fel. A harangláb is megér pár szót: az Ipoly Erdő Zrt. adta hozzá a faanyagot, méghozzá kiváló minőségű borsönyi vörösfenyőt!

Az ünneplők ezután a polgármesteri hivatal előtt felállított új haranglábtól – huszárok felvezetésével, korhű ruhába öltözött kuruc vitézek dobszávara – a turulmadaras emlékműhöz vonultak, ahol a lengyel és a svéd nagykövetség munkatársai, a választókörszet honatyái, környékbeli polgármesterek, magyar és lengyel szervezetek képviselői helyezték el koszorúikat. Eközben a Lókos-völgy túloldalán hatalmas, messziről látszó máglya gyulladt a domboldalon: azt a helyet jelölték így, ahol eltemették a csatában elesetteket.

A rendezvény ezután a művelődési házban folytatódott: a nagyterem zsúfolásig megtelt ünneplőkkel. A magyar, a lengyel és a svéd Himnusz eléneklése után – két utóbbi a Romhányi Dalárda segítségével sikerült

– Terman István köszöntötte a jelenlévőket. Elmondta, hogy az önkormányzat 2003, a Rákóczi-szabadságharc kitérésének 300. évfordulója óta készül erre a napra.

Ünnepi beszédében dr. Mészáros Kálmán, a Hadtörténeti Intézet munkatársa arról szólt, hogy a Rákóczi-szabadságharc hat nagy csatája mind elveszett, de a kurucok sehol sem álltak olyan közel a győzelemhez, mint Romhány alatt!

Varga Lajos segédpüspök felszenteli a harangot és a haranglábat. Előbbi közadakozásból készült, utóbbi faanyagát az Ipoly Erdő Zrt. adományozta.

– A magyar történelem sajátossága, hogy megünnepeljük a vereségeinket. A lényeg viszont az, hogy egyedül maradtunk megünnepelni ezeket – mondta.

Szólt arról is, hogy a lengyel és a svéd katonák nem teljesen önszántukból álltak Rákóczi seregébe: az oroszok elleni, vesztes poltavai csatából menekülve a vezérlő fejedelem csak úgy fogadta be őket – lévén Nagy Péter cár szövetségese

–, ha a mellette harcolnak. A svéd katona király, XII. Károly tisztjei különösen nem akartak újabb ellenséget szerezni uralkodójuknak a Habsburg-ház személyében – mégis vitézül harcoltak a kurucok oldalán, amiért elismerés illeti őket!

Mészáros Kálmán elmondta továbbá, hogy a katonai felsővezetés 63 tábornoki rendfokozatú tisztje közül csak egy, Babocsay Ferenc brigadéros esett el csatában – ő Romhányban maradt a harcmezőn.

Huszárok a híres turulmadaras emlékmű előtt

– A Rákóczi-szabadságharc fő üzenete a mának a nemzeti összefogás lehet – hangsúlyozta. – Példát mutattak, hiszen urak és jobbágyok, katolikusok és protestánsok munkálkodtak együtt a szabadságért – ugyanakkor az igazsághoz tartozik, hogy a labanc oldalon is álltak igaz magyar emberek.

A beszéd után a igazi ősbemutatóra került sor: Dóbiás Péter helyi zenetanár „Rákóczi és Dálnoki” című dalművét a Romhányi Dalárda adta elő. A darab Rákóczi imáira és Dálnoki Veres Gerzson, a romhányi csata leírójának párbeszédére épül.

A bemutató után Lars-Erik Tindre, a svéd nagykövetség első titkára azzal kezdte beszédét, hogy a ellentétben azzal az ötszáz svéd katonával, aki 300 éve nem szívesen harcolt Romhány alatt, ő bármikor örömmel visszatér ide. Elmondta ezután, hogy Svédországot 200 éve nem sújtotta háború, ez pedig elég időt adott a gazdaság, a szociális háló és a demokrácia kiépítésére. Az Európai Uniót egy nagy közös békeprojektnek nevezte, amit gyermekeinknek tovább kell adnunk.

Andzej Kalinski, a lengyel nagykövetség tanácsosa magyarul olvasta fel gondolatait, kiemelve, hogy az évfordulóra öntött harang lengyel mester munkája. Hangsúlyozta, hogy a romhányi csata a magyar-lengyel kapcsolatok további kutatásra érdemes eseménye.

Lars-Erik Tindre, a svéd nagykövetség első tanácsosának ünnepi beszéde

Ezután emlékérmeket kaptak mindazok, akik sokat tettek az évfordulós ünnepség megvalósításáért.

Az egyik kitüntetett, Becsó Zsolt, a Nógrád Megyei Közgyűlés elnöke beszédében elmondta, hogy január 22-e hármass ünnep, hiszen a Magyar Kultúra Napja, ezen a napon fejezte be Kölcsey Ferenc a Himnusz megírását – de egyben ez a romhányi csata évfordulója is. Röviden ismertette Nógrád megye nevezetességeit, látnivalóit is.

A rendezvényt végig Nagy Csaba tárogatóművész kuruc kori dalai színesítették.

Az ünnepség másnap történész konferenciával folytatódott.

DHKM-F. Z.

dhkm.hu/node/9

JAJSZÓ, MELYBEN ÉDES HAZÁNK ROMLÁSÁT SIRATJA EGY POETA

1. Zokogó sírással sírhatsz, magyar nemzet,
Mert szemed bekötve idegeny nép vezet.
Jóakaratedért, ládd, gonosszal fizet,
Hogy elpusztíthasson, bizony arra siet.
2. Te napod fényében minap hold öltözött,
Minden javaiddal torkáig töltözött.
Fiaidban sokat rabszíjára fűzött,
Végre palotáid lángjánál fűtözött.

3. Ez jaj alig múlt el, meg más jaj követi,
De az sem múlik el, harmad jaj ott éri.
Az bánotnak árja siralmad neveli,
Az sok jajszó rajtad ugyan egymást éri.
4. Az napnyugoti sas körme közé kapta,
Te gyöngé testedet erősen marcongja,
Hogy erőd ne légyen, szárnyodat szaggatja,
Szép piros véreddel fiait hizlalja.
5. Nincs titkos végezés belől palotádban,
Nincs ezüst vagy arany titkos tárházodban,
Nincs oly jövedelem akárhol laktodban,
Melyet írva nem látsz austriai házban.
6. Ez oka: praktikát hogy forral ellened,
Míg rabjává nem tesz nemzetestül téged,
Hogy büdös köntösét viseltesse véled,
Ma is nagy víg kedvvel éli keresményed.
7. Ládd-é, praktikáknak neve rád mit hozza,
Minden jószágodból kipusztítja - foszta,
Elérkezék hozzád az nagy summa dika,
Mely miatt szemeid kisíra s apada.
8. De ezek földiek és mind elmulandók,
Nap, hold alatt valók, ezért változandók,
Nem is oly zokogó sírásra indítók,
Mint az mely gonoszok reánk tódulandók.
9. Oh, bánotban borult szegény magyar haza!
Kemény küszív volna, ki téged nem szána,
Oh elpusztított jajszó: Pannónia,
Ki volna, sorsodon, ki méltán nem sírna.
-
19. Mert mikor nem vélnéd nagy hirtelenséggel
Jezsoviták mentek rád nímét sereggel,
Templom kulcsát kérik fenyegetésekkel,
Kit sírván hallgatunk lehajtott fejjel.
20. Elszedék egyenként túlünk templominkat,
Mindenütt üldözik lölkipásztorinkat,
Prédálják azoknak minden jószágokat,
Pilátustul kérnek őrző katonákat.
21. Tápon visszavevék ismét az templomot,
Melyért jezsoviták vittek rá dülőkat,
Sok száz tallért vontak rajtok bírságokat,
Templomban kergetik nagy büntetés alatt.
22. Negyven lovas német siet Szentmiklóstra
Az jezsovitákkal szegény polgárokra,
Hogy, ha nem engednek, hányják őket kardra,
Prédikátort, mestert vigyék az rabságra.
23. Az több helyekkel is ilyenformán bántak,
Sokszámú nímetet rájuk szállítottak,
Ezek erejével szegény néppel bírtak,
Melyért az Istennek sírván panaszoltak.

24. Sirassatok minket, kik távol halljátok,
Jajgassatok minket, kik közel látjátok!
Gyászban öltözzetek már, szomszéd városok,
Bánkódjatok rajtunk, keresztény országok!

Rákóczi hadnagya

1708. Bornemissza János portyázó kurucból lett Vak Bottyán strázsamestere. Fegyverét a hazaszeretet vezérli és a szerelem Bíró Anna, a legszebb réthei lány iránt. Az elfogott gróf Starhemberg labanc generálist személyesen viszi el a fejedelemhez, így lesz belőle Rákóczi hadnagya. Réthe közben árulás miatt labanc kézre, Anna tömlőcbe kerül. Suhajda, a kéjsóvár hajdú most azt hiszi, megszerezheti magának a lányt. Anna az öccsével üzen Jánosnak, és a rabok hívó szavára megindul Rákóczi serege. A Vág mentén ütközik meg az ellenséggel. A kurucok a győzelmi ünnepet együtt ülik Anna és János lakodalmával.

Rákóczi hadnagya 01 - YouTube

A Rákóczi Hírlevelet szerkeszti: Fenyvesi Miklós

<http://rakoczihirlevel.freewb.hu/>

Terjeszti a Kárpáti Harsona

<http://www.karpatiharsona.info>